

Zemgales reģiona ceļš uz viedo ekonomiku : zinātnisko rezultātu izvērtēšana

LZA akadēmiķe, VPP EKOSOC-LV projekta vadītāja
Baiba Rivža

Zemgales forums

“Viedā ekonomika : zinātne, tehnoloģijas un inovācijas”

Jelgavā, LLU, 2016. gada 15. novembrī

Programmas izaicinājumi

Izmantojot valsts atbalstu un iespēju veikt plašus **starpdisciplinārus pētījumus** sabiedrības attīstībai svarīgos jautājumos (izglītība, inovācijas procesi, zināšanu ekonomika, demogrāfija, valsts un sabiedrības institūciju attīstība, u.c.), programmai ir jāspēj:

- attīstīt **zināšanu bāzi** un cilvēkkapitālu sociālajās zinātnēs;
- **veidot** spēcīgas sociālo **zinātņu skolas**, nodrošināt to saikni ar citām zinātņu nozarēm, izglītību un sabiedrības pārvaldības institūcijām;
- radīt zināšanu bāzi **lēmumu pieņemšanai** tautsaimniecības transformācijai virzienā uz viedo attīstību.

VPP EKOSOC-LV sadarbības institūcijas Latvijā

VPP EKOSOC-LV iesaistītie dalībnieki

Instiūcija	Zinātnieki	Doktoranti	Maģistranti	Kopā
Latvijas Universitāte	25	11	12	48
Rīgas Tehniskā universitāte	19	9	10	38
Vidzemes augstskola	15	8	11	34
Rīgas Stradiņa universitāte	11	3	11	25
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	11	4	5	20
Daugavpils Universitāte	12	3	4	19
Ventspils augstskola	3	4	3	10
Banku augstskola	1	0	0	1
SEER	1	0	0	1
LZA Ekonomikas institūts	1	0	0	1
Firma "Sinergija"	1	0	0	1
Firma "Annahouse"	1	0	0	1
<u>Kopā</u>	<u>101</u>	<u>42</u>	<u>56</u>	<u>199</u>

Pētījumi sadalīti blokos: telpiskā attīstība, ekonomiskā attīstība, sabiedrības attīstība, tiesiskais ietvars

TAUTSAIMNIECĪBAS TRANSFORMĀCIJAS KONCEPCIJA

**BLOKS:
TELPISKĀ ATTĪSTĪBA
B.RIVŽA**

5.2.3.; 5.2.8.; 5.2.9.

ATSLĒGAS VĀRDI:

- **VEDAIS REĢIONS**
- **LAUKU TELPA**
- **EKOTEHNOLOĢISKĀ PĪEEJA**

**BLOKS:
EKONOMISKĀ
ATTĪSTĪBA
J. KRŪMIŅŠ R. POČS**

5.2.1.;5.2.2.;5.2.7

ATSLĒGAS VĀRDI:

- **KONKURĒTSPĒJ
A**
- **INOVĀCIJA**
- **EKSPORTS**

**BLOKS:
SABIEDRĪBAS
ATTĪSTĪBA
S. KRUKS**

5.2.4.;5.2.5.;5.2.6

ATSLĒGAS VĀRDI:

- **SABIEDRĪBAS
ATAUDZE**
- **SABIEDRĪBAS
INTEGRĀCIJA**
- **VĒRTĪBAS**

Ā. MEIKALIŠA

Nepieciešamās tiesiskā regulējuma izmaiņas 5.2.10.

EKOSOC-LV komanda

5.2.3.apakšprojekts

„Latvijas lauku un reģionālās attīstības procesi un iespējas zināšanu ekonomikas kontekstā”

Vadītāja: *Dr.habil.oec.* Baiba Rivža

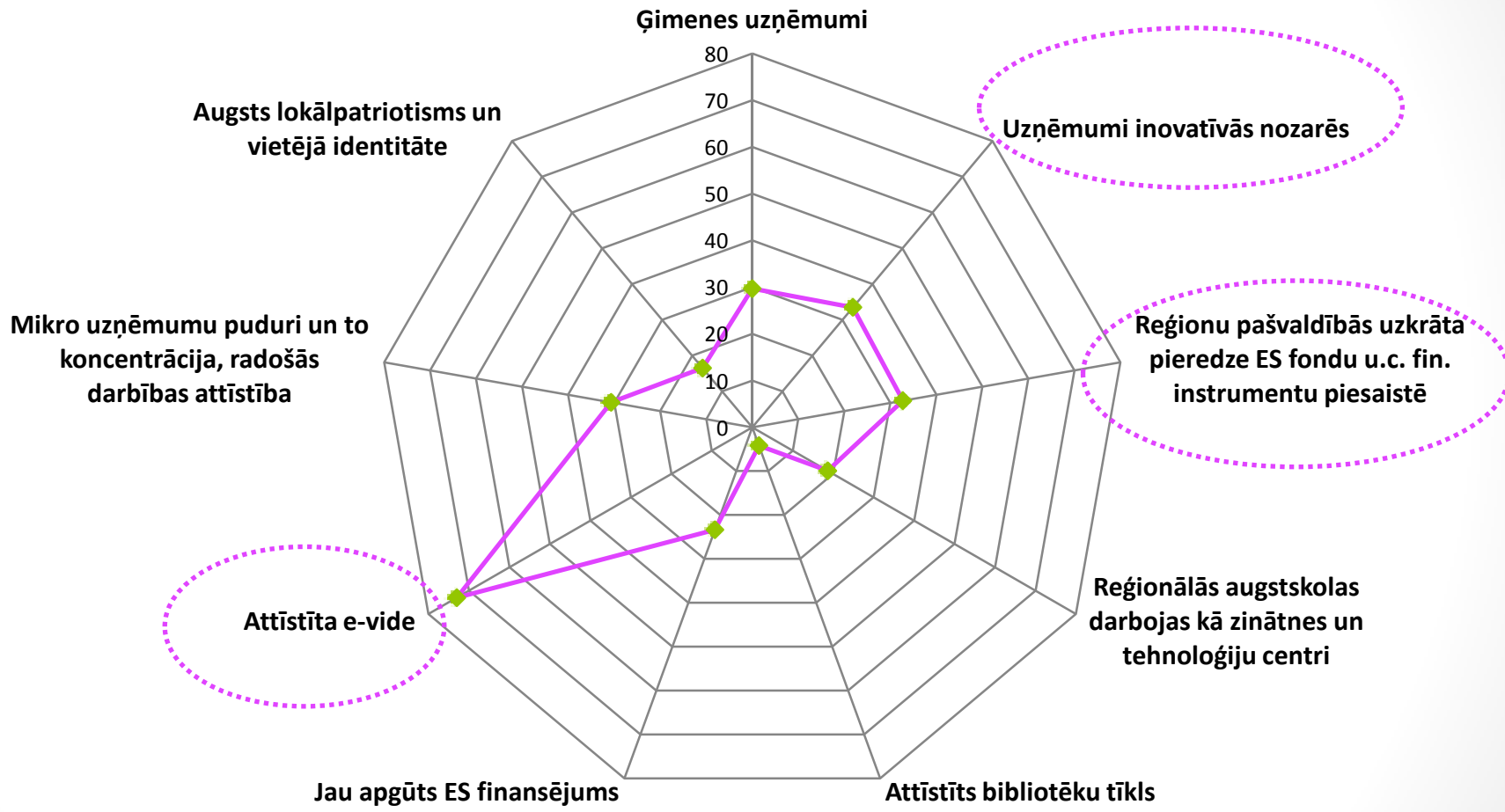

PĒTĪJUMA METODES

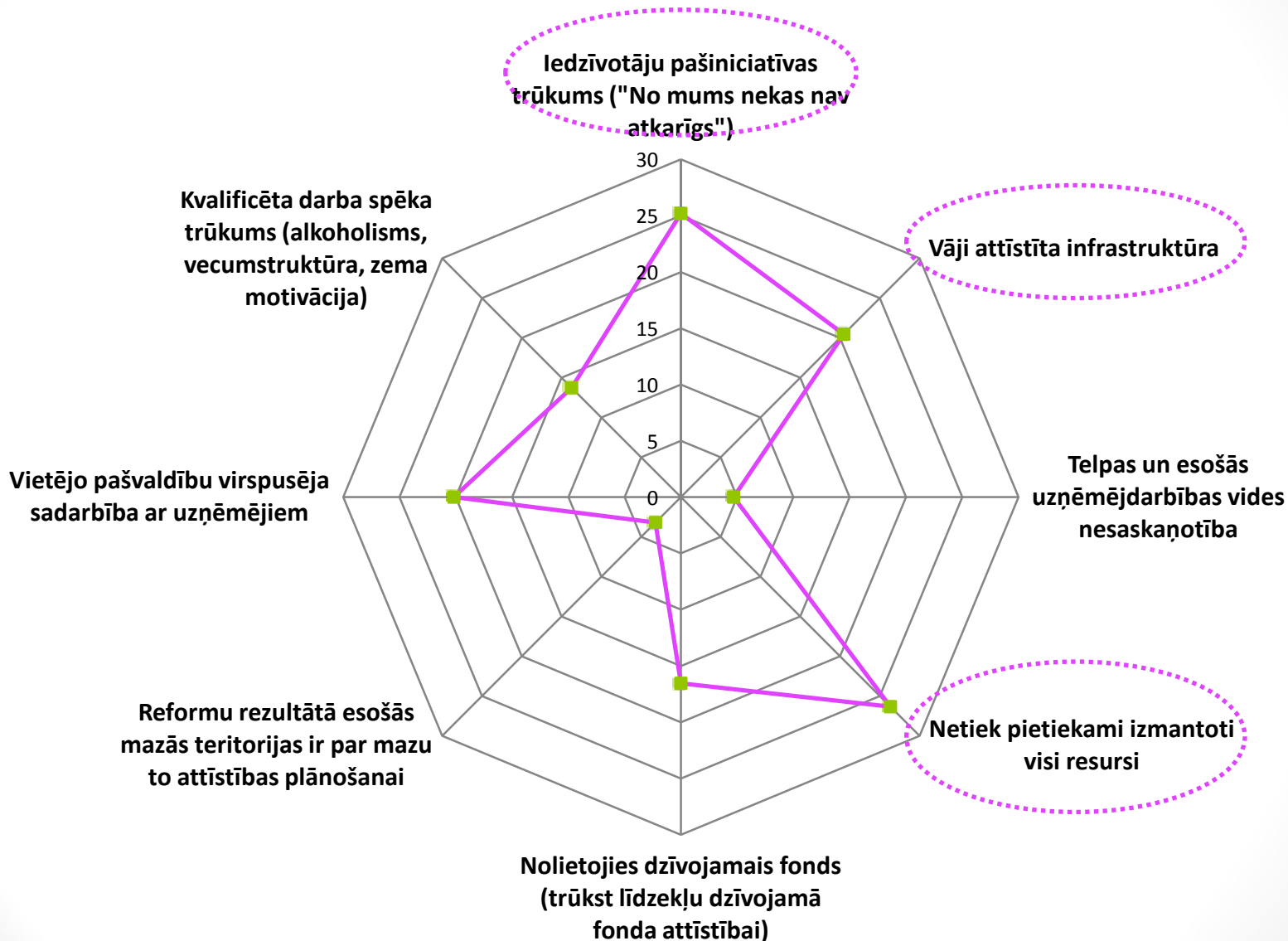
- Faktoru analīze
- Hierarhiju analīzes metode
- Iedzīvotāju aptaujas
- Ieinteresēto un iesaistīto pušu intervijas
- Izpētes teritoriju apsekojumi dabā, fotofiksācija
- Klāsteru analīzes metode
- Korelāciju analīze
- Literatūras, informācijas avotu studijas
- Pašvaldības izdevumu satura analīze
- Statistikas datu analīze (CSP, VID, LURSOFT u.c.)

Latvijas telpas stiprās puses un to nozīmīgums

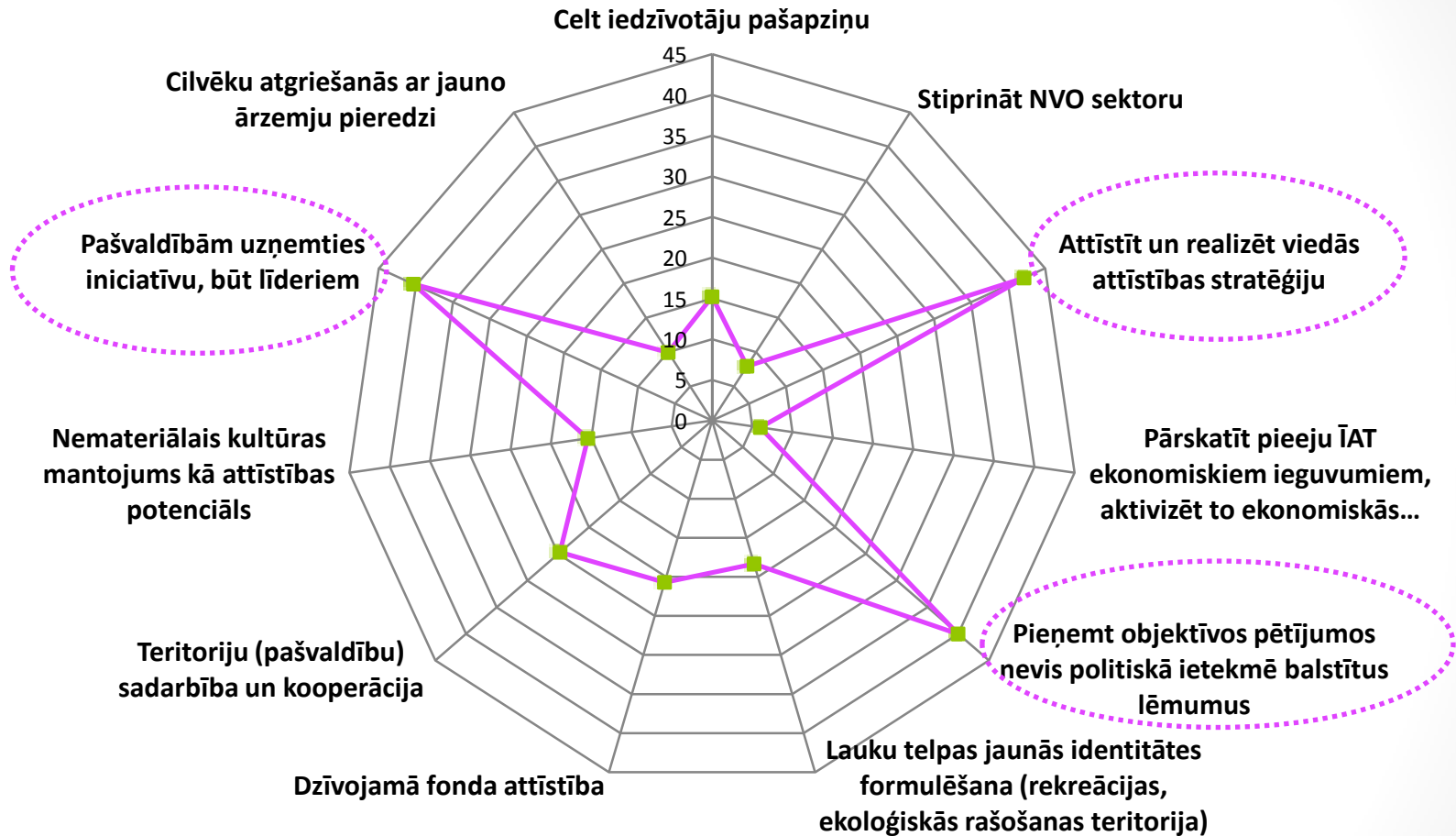

Latvijas telpas vājās puses un to nozīmīgums

Avots: ekspertu vērtējumu un pāru analīzes metode

Latvijas telpas iespējas un to nozīmīgums

Novadu veikspējas izpētes metodoloģija un posmi

Padziļinātas izpētes telpu izdalīšana pamatojoties uz ESPON Cube metodoloģijas matricu bāzes.

Iedzīvotāju viedokļu iegūšana:
Aptauja: Kā rokās ir lauku dzīvotspēja?
(n=1293)

Aptauja: par piesaistes faktoriem teritorijai un gatavību iesaistīties uzņēmējdarbībā
(n=2536)

Adaptēts **hierarhijas modeļa** pielietojums reģionālās attīstības procesu analīzei

Klāsteranalīze novadu ekonomiskās attīstības virzībā uz viedas dzīves telpas veidošanos.

Klāsteru analīze

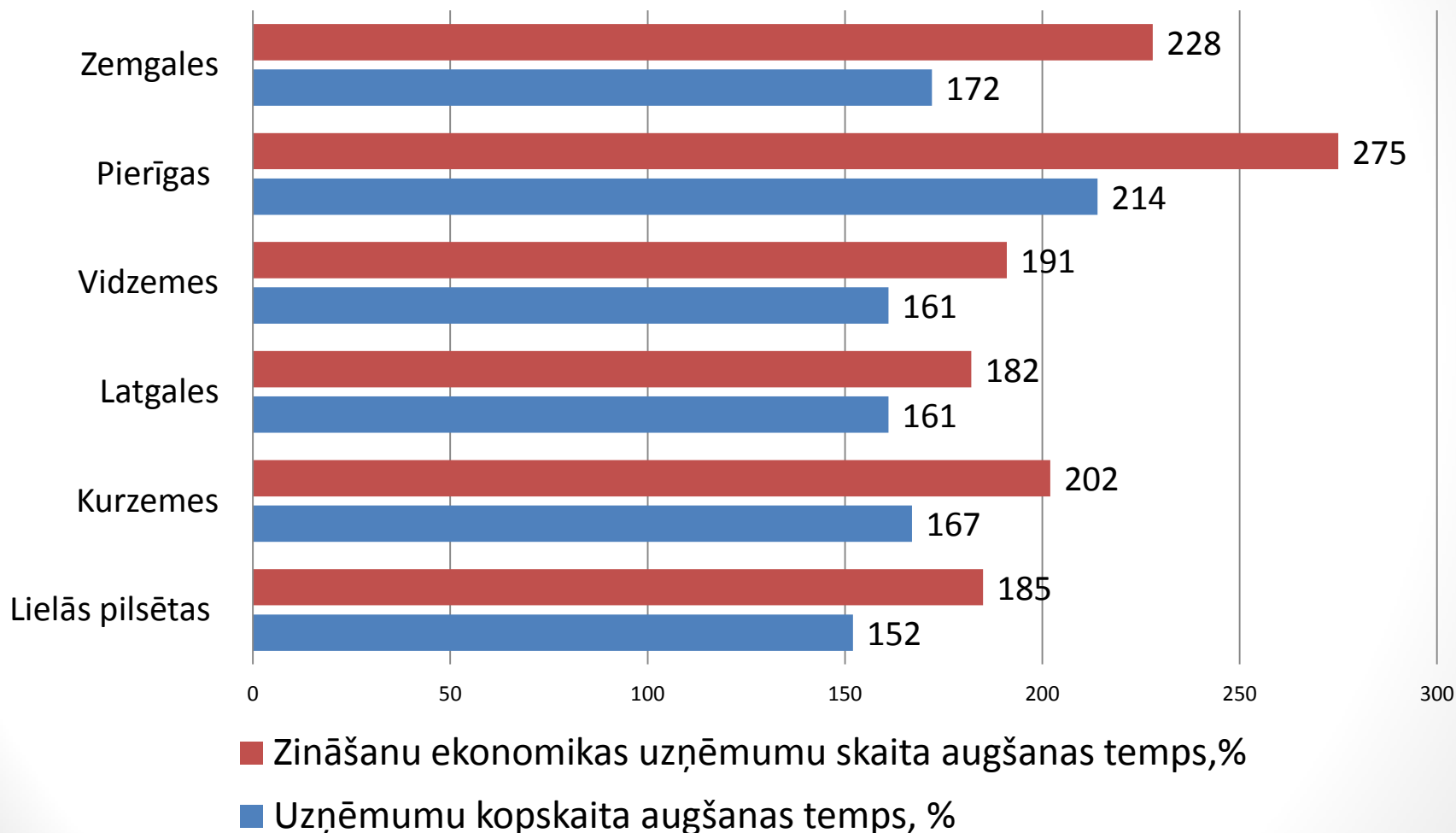

Zemgales reģiona tautsaimniecības struktūra 2014.,%

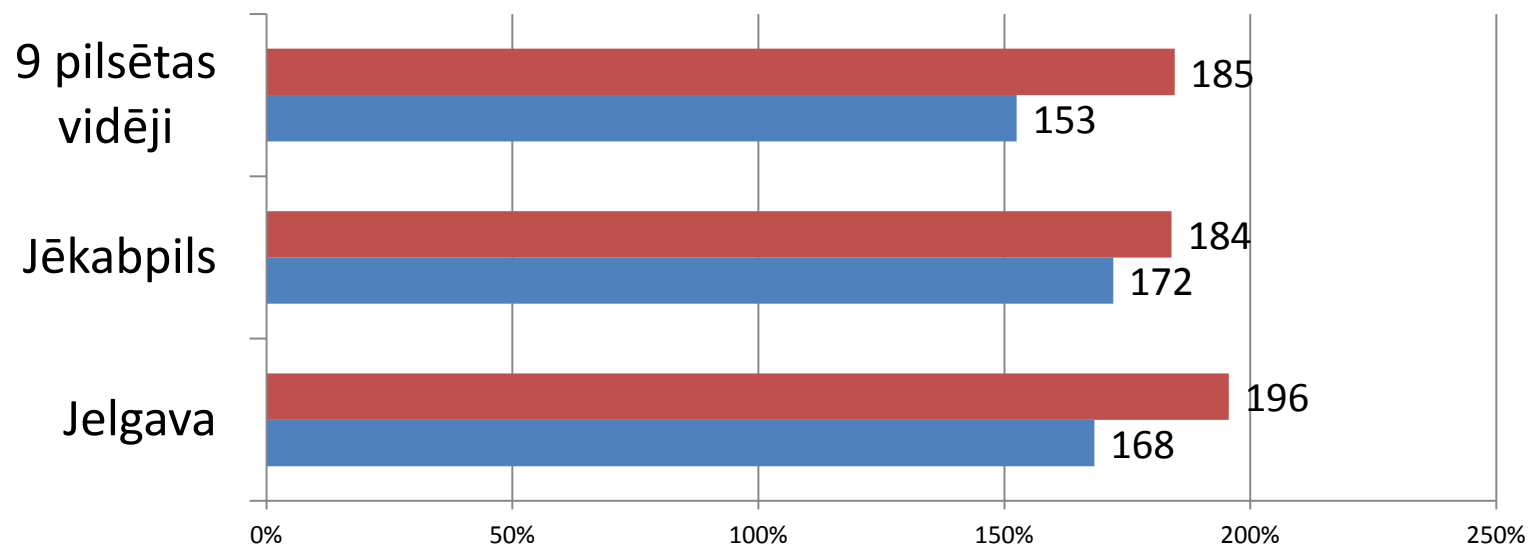

Rādītāji	L/s, mežsaimn.	Apstrādājošā rūpniecība	Pakalpojumi	Citi
Uzņēmumu skaits	22.5	10.8	54.6	12.1
Nodarbināto skaits	20.4	25.7	38.4	15.5
Neto aprozījums	25.7	31.5	31.2	11.6

Uzņēmumu skaita augšanas temps 2014./2009.gados Latvijas reģionos un lielajās pilsētās,%

Uzņēmumu skaita augšanas temps 2014./2009.gados Latvijas 9 lielajās pilsētās ,%

- Zināšanu ekonomikas uzņēmumu skaita augšanas temps, %
- Uzņēmumu kopējā skaita augšanas temps, %

Tautsaimniecības zināšanu ekonomikas segmenta iekšējā struktūra, 2014., %

Pilsētas	Augsto un vidējo tehnoloģiju uzņēmumi	Zināšanās balstītie pakalpojumi
Jelgava	2.8	97.2
Jēkabpils	2.2	97.8
9 pilsētu vidējais	2.9	97.1

Zināšanu ekonomikas rūpnieciskā daļa **Jelgavā** procentuāli nedaudz pārsniedz **Jēkabpili**

Tautsaimniecības zināšanu ekonomikas segmenta iekšējā struktūra, 2014.,%

Reģions	Augsto un vidējo tehnoloģiju uzņēmumi	Uz zināšanām balstītie pakalpojumi
Zemgales	5.8	94.2
Vidzemes	4.8	95.2
Latgales	4.9	95.1
Kurzemes	6.0	94.0

Augsto un vidējo tehnoloģiju uzņēmumu lielākais īpatsvars ir Kurzemes (6.0%) un Zemgales (5.8%) reģionos.

Zināšanu ekonomikas dotās iespējas

(Neto apgrozījums uz vienu nodarbināto tautsaimniecības sektorā, 2014.)

	Tautsaimniecības sektors	NETO apgrozījums , EUR
1	Augstās tehnoloģijas un Vidēji augstās tehnoloģijas	84976.8
2	Tirdzniecība	79496.7
3	Zemās tehnoloģijas	75099.2
4	L/s,mežsaimniecība	74587.9
5	leguves rūpniecība	66195.7
6	Medium Low-Tech	59878.2
7	Būvniecība	43751.7
8	Vides un komun. saimniec	33365.7
9	Pakalpojumi	30458.5
10	Zināšanu ietilpīgie pakalpoj.	14923.1

(EUROSTAT, NACE 2, Reģ.)

Augsti tehnoloģiska (*HT*) un vidēji augsti tehnoloģiska (*MHT*) ražošana, tā kuras veikšanai nepieciešami speciāli ieguldījumi pētniecībā

Piemēram:

- Farmaceutisko pamatvielu ražošana
- Elektronisko komponentu ražošana
- Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana
- Elektrisko iekārtu ražošana
- Iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana
- Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana
- u.c.

(EUROSTAT, NACE 2, Reģ.)

Augsti un vidējo augsti tehnoloģiskā ražošanas uzņēmumu piemēri Zemgalē

Jelgava – Lidaparātu ražošana

Jelgavas Mašīnbūves Rūpnīca

Aizkraukle - Detaļu un piederumu ražošana mehāniskajiem transportlīdzekļiem

Jelgava - Izplūdes sistēmu un filtru ražošana – kravas mašīnām, autobusiem un industriālajiem spēkratiem

GREEN WORLD
PLASTICS PROCESSING & RECYCLING

Jelgava - Plastmasas pārstrāde. Pārstrādā visu veidu termoplastus. Piedāvā klientiem sadrupinātu plastmasu un aglomerātu.

Zināšanās balstītie pakalpojumi (*KIS*) ir tie, kurus var sniegt augsti kvalificēts personāls

Piemēram:

- Grāmatu, periodisku izdevumu izdošana
- Datorprogrammēšana
- Datu apstrāde, interneta portālu darbība
- Juridiskie pakalpojumi
- Arhitektūras un projektēšanas pakalpojumi
- Pētījumu veikšana
- Specializētie projektēšanas darbi
- Veterinārie pakalpojumi
- Juridiskie pakalpojumi
- Medicīniskie pakalpojumi
- U.c.

(EUROSTAT, NACE 2, Reg.)

Zināšanu ietilpīgie pakalpojumi, uzņēmumu piemēri Zemgalē

Jēkabpils – zināšanu ietilpīgo pakalpojumu sniedzēju uzņēmumi.

Jelgava - "AgTech", SIA, Augsnis analīzes un precīzā lauksaimniecība Lauksaimniecības pakalpojumi Augsnis analīzes, slāpekļa sensors, agroķīmiskā izpēte, zemes analīzes, lauksaimniecības programmatūra , u.c.

Jelgava – Uzskaites programmatūras nodrošināšana un uztuēšana.

Daži veiksmes stāsti

«**PET Baltija**» Jelgava , kas pārstrādā plastmasas pudeles. Modernākā šāda veida ražotne Baltijā, ietilpst „Eco Baltia» grupā. Pēc apgrozījuma ir lielākā vides apsaimniekošanas uzņēmumu grupa Baltijā, nodrošinot pilnu atkritumu apsaimniekošanas ciklu no savākšanas un šķirošanas, līdz otrreizējai izejvielu loģistikai, vairumtirdzniecībai un izejvielu pārstrādei.

«**Linum Color**», SIA (Iecavas novads)

Preču zīmes nosaukums PAINT ECO raksturo uzņēmuma filozofiju, ražojot ekoloģiskus, videi draudzīgus koksnes apdares līdzekļus kā lineļļas pernica; beice; krāsas; vasks; citi produkti koka virsmu apstrādei. Iecavas novada zīmols «Paint Eco» saņēmis balvu pasaules mēroga interneta vietņu konkursā «Web Awards 2015». Iecavnieki ir uzvarētāji nominācijā «Labāka pasaule». Tajā vērtē un apbalvo uzņēmumus, kuri ir zaļi, tīri un pozitīvi domājoši, strādā ar mērķi uzlabot vidi.

SIA «OŠUKALNS» Jēkabpilī ir kļuvusi par daudznozaru kompāniju.

Šobrīd kompānijas darbības virzieni ir kokapstrāde, ceļu būve, dabīgo izrakteņu ieguve, kravas auto piekabju pārbūve, siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošana.

2016. gadā atklāj arī Asfaltbetona rūpnīcu.

Lauksaimniecības produktu pārstrāde un pārtikas ražošana - **AS Dobeles Dzirnavnieks** pieder pie perspektīvām nozarēm un eksportspējīgiem uzņēmumiem Dobeles novadā. Uzņēmumu raksturo pastāvīgs NETO apgrozījuma pieaugums, kas 2016. gada pēc Lursoft datiem sasniedzis 98,507,880.00 Euro

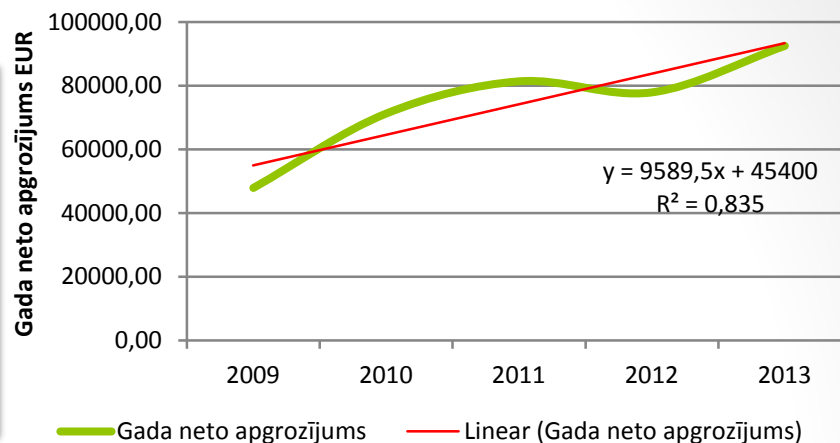
SIA TENAX, lielākais būvķīmijas, celtniecības hermētiķu, sendvičtipa paneļu un siltumizolācijas materiālu ražotājs Baltijas valstīs, viens no vadošajiem stikla pakešu hermētiķu ražotājiem pasaulē, ir dibināts Dobelē, Latvijā,

Zināšanu ietilpīgo pakalpojumu piemērs Neretas novadā (lauku teritoriju grupa)

SIA Lokea – datorprogrammēšanas uzņēmums Neretas novadā;
Uzņēmumā strādā **3 darbinieki;**
Viens no piemēriem, kā var **attīstīt novadu,** pat ja tajā ir **maz iedzīvotāju.**

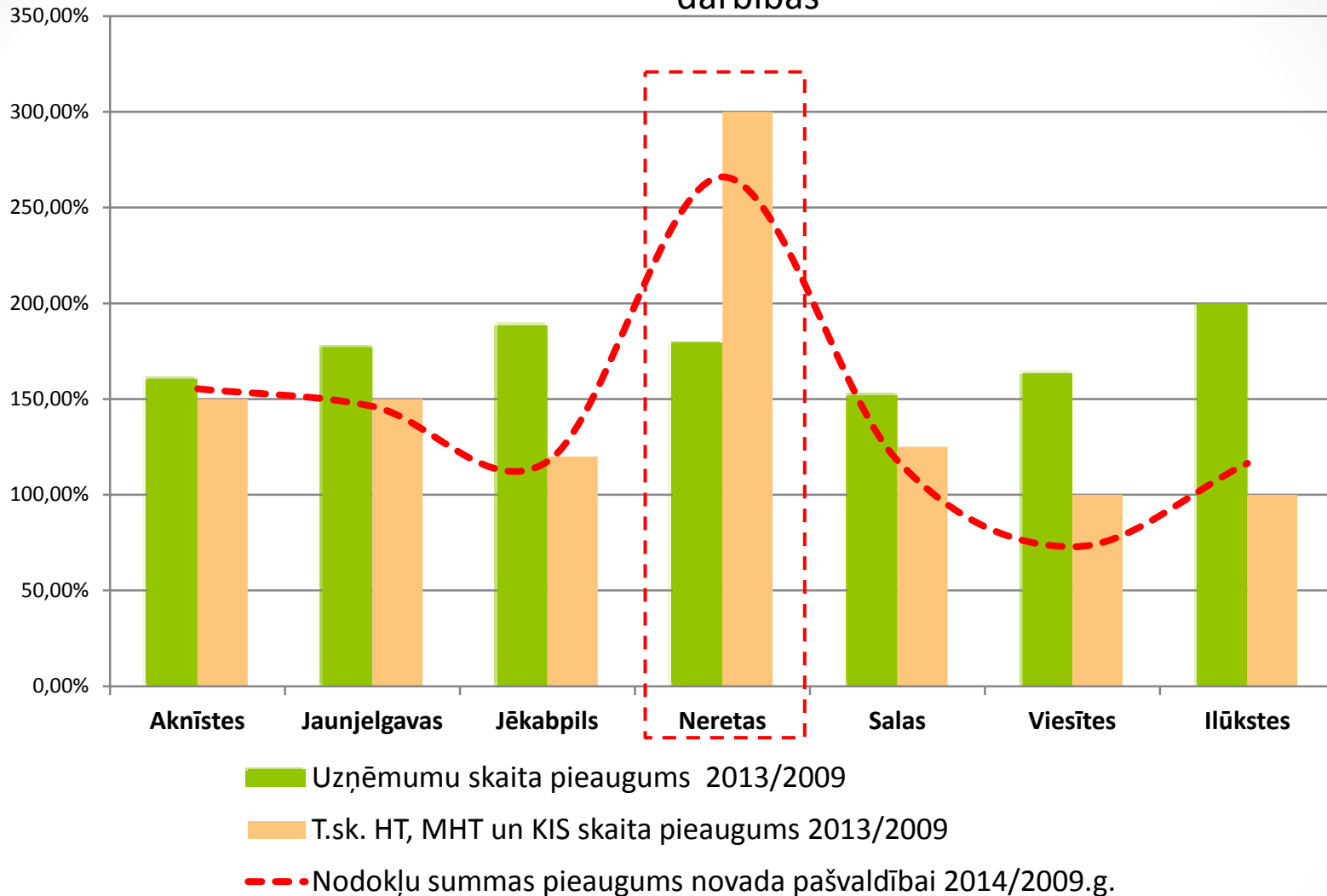

Saldzinošie rādītāji

Rādītājs	Vieta	Grāds
Uzņēmuma vecums	205236 - 205292	~10%
Neto apgrozījums	✘ 59082 - 59083	~15%
Tīrie ieņēmumi	✘ 40916 - 40935	~25%
Pašu kapitāls	✘ 55471 - 55494	~20%
Ilgtermiņa ieguldījumi	✘ 64263 - 100348	~10%
Aktīvu bilance	✘ 81026 - 81032	~10%
Pamatlīdzekļi	✘ 60298 - 100348	~10%
Likviditāte	✘ 45452 - 45455	~25%
Rentabilitāte	✘ 7634	~15%
Statūtkapitāls	172800 - 192857	~5%

Pašvaldību ieguvumi no zināšanu ietilpīgo un augsti tehnoloģisko uzņēmumu darbības

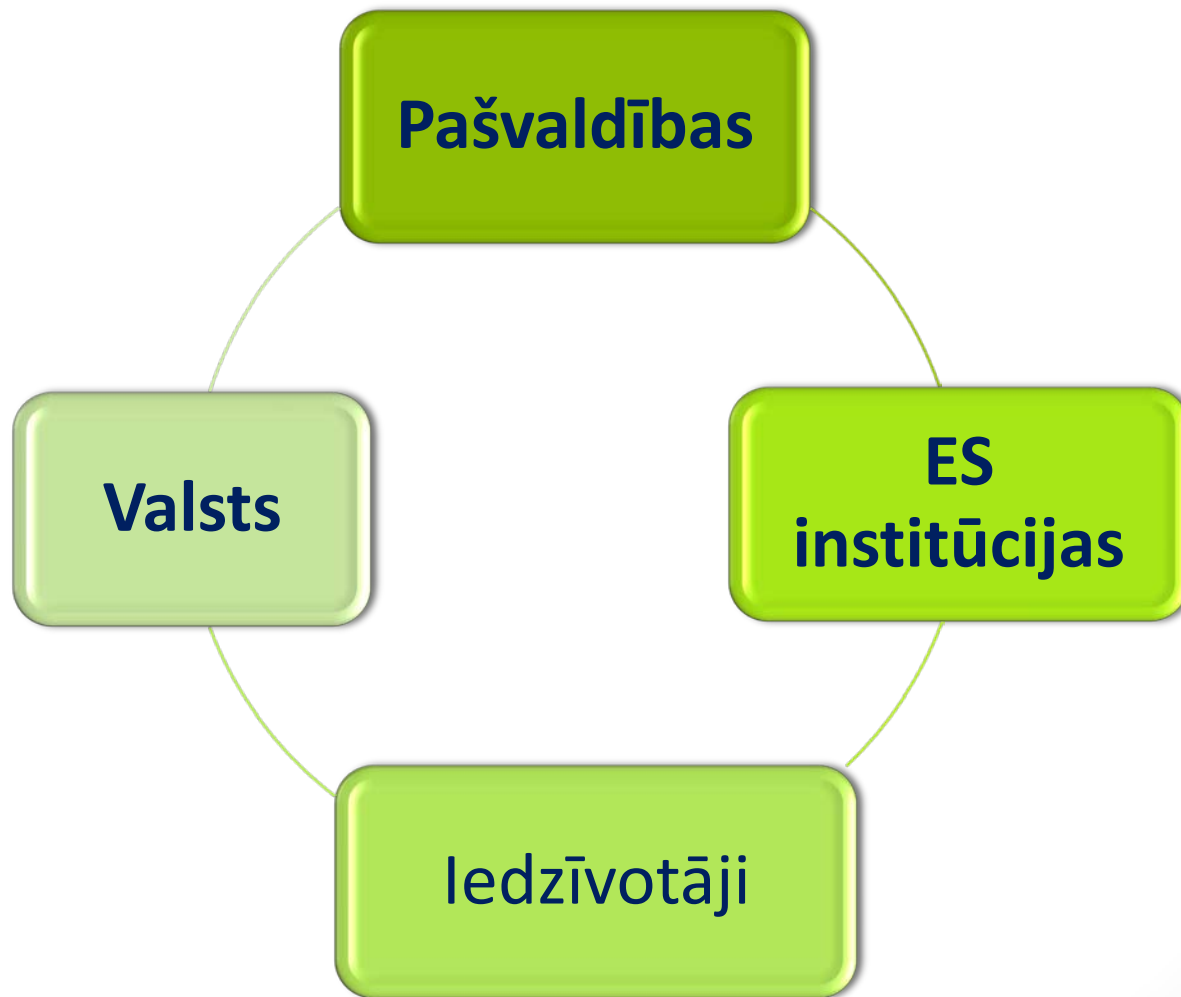
Novados, kur zināšanu ietilpīgas vai augsti tehnoloģiskas uzņēmējdarbības grupā pieaugums ir bijis straujāks nekā uzņēmumu skaits kopumā, ir pārāks arī pašvaldībā saņemto nodokļu apjoms.

Zemgales pašvaldību darbinieku, sociālā darba veicēju un iedzīvotāju viedokļi aptaujā “Kā rokās ir lauku dzīvotspēja?”

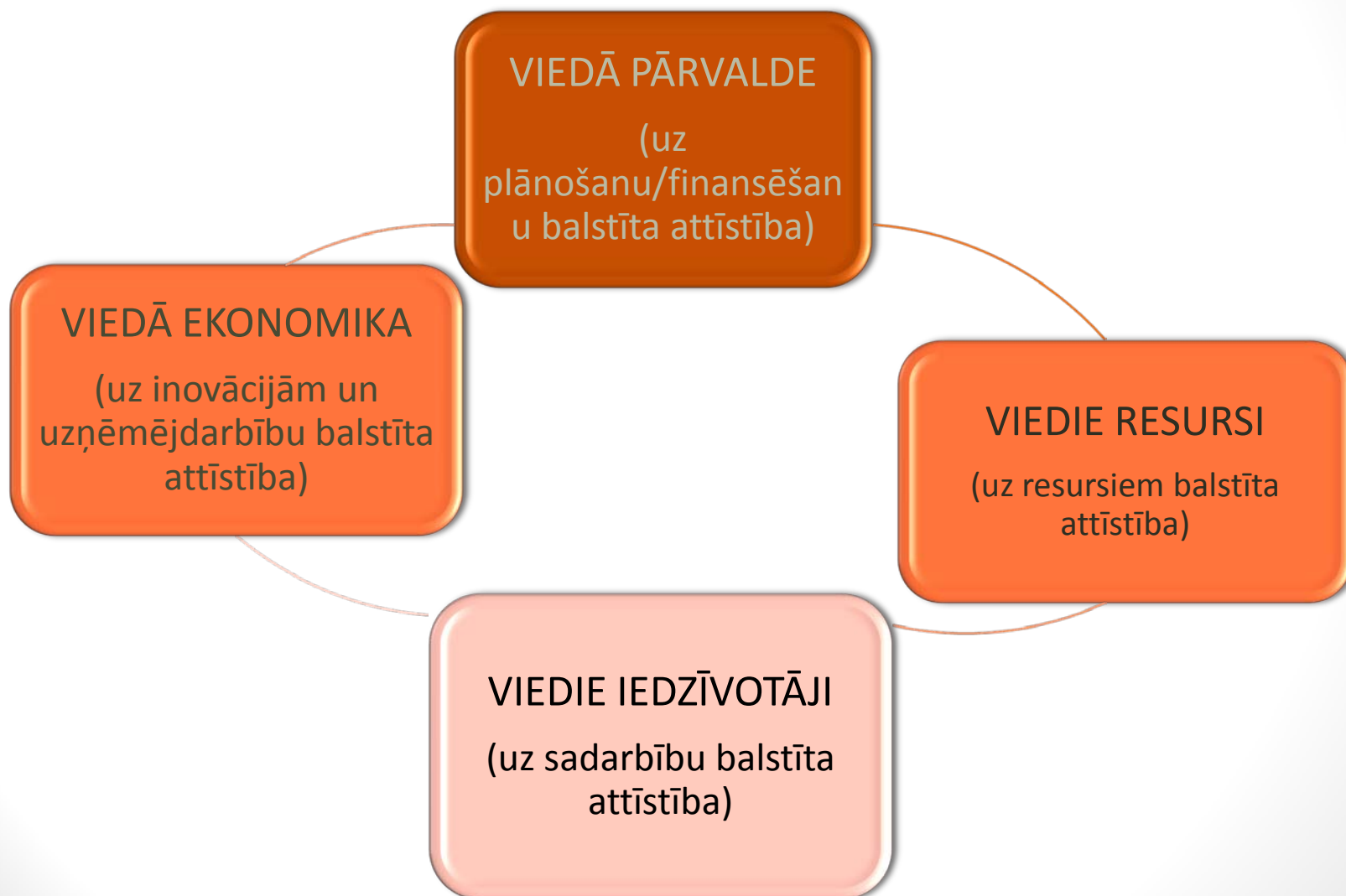

Aptaujas bloki	Pozitīvākais	Negatīvākais
Valsts kā institūciju kopums	<ul style="list-style-type: none"> *ES finansējuma pieejamības nodrošināšana 	<ul style="list-style-type: none"> *Likumdošanas nestabilitāte *Nodokļu sistēmas biežā mainība
Novadu/pilsētu pašvaldības	<ul style="list-style-type: none"> *Prasme piesaistīt ES struktūrfondu līdzekļus * Rada labvēlīgu vidi NVO u.c. sabiedrisko grupu darbībai 	<ul style="list-style-type: none"> * Deputātu ne vienmēr saskaņota darbība * Vāji kontakti ar uzņēmējiem
Novadu/pilsētu iedzīvotāji	<ul style="list-style-type: none"> *Atsevišķu iedzīvotāju grupu gatavība ekonomiskām aktivitātēm personīgo ienākumu kāpināšanai 	<ul style="list-style-type: none"> * Iedzīvotāju ne vienmēr ir gatavi piedalīties pilsētu/novadu praktisku jautājumu risināšanā * Iedzīvotāji nav motivēti ekonomiskai sadarbībai

Viedās teritorijas veidošanās un attīstība

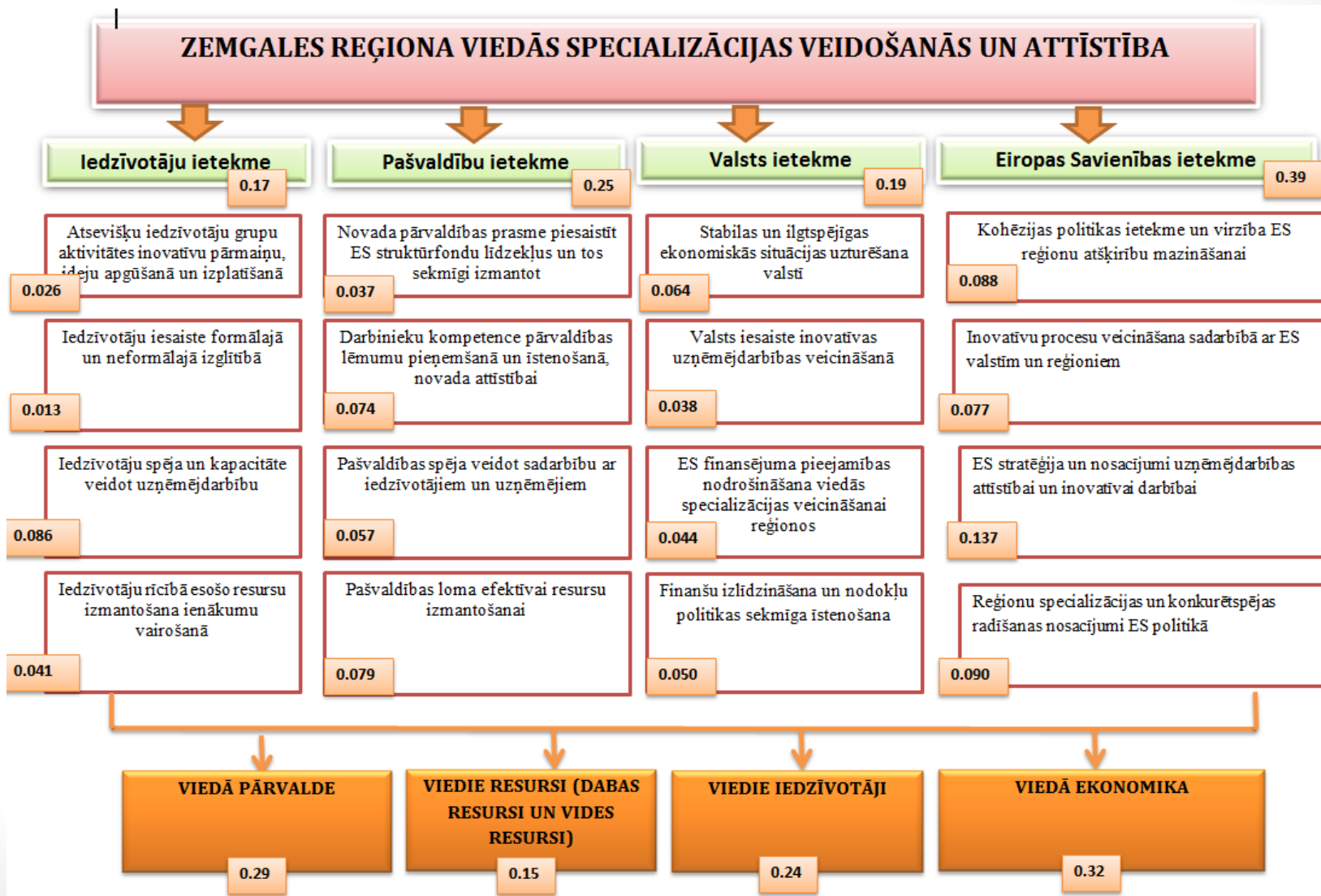

Viedās teritorijas veidošanās un attīstības scenāriji

Viedās teritorijas veidošanās un attīstība

Hierarhiju analīzes modelis Zemgales reģionam

Viedās teritorijas veidošanās un attīstība

Ekspertu izvēlētie reģionu attīstības scenāriji

Quintuple Helix modelis

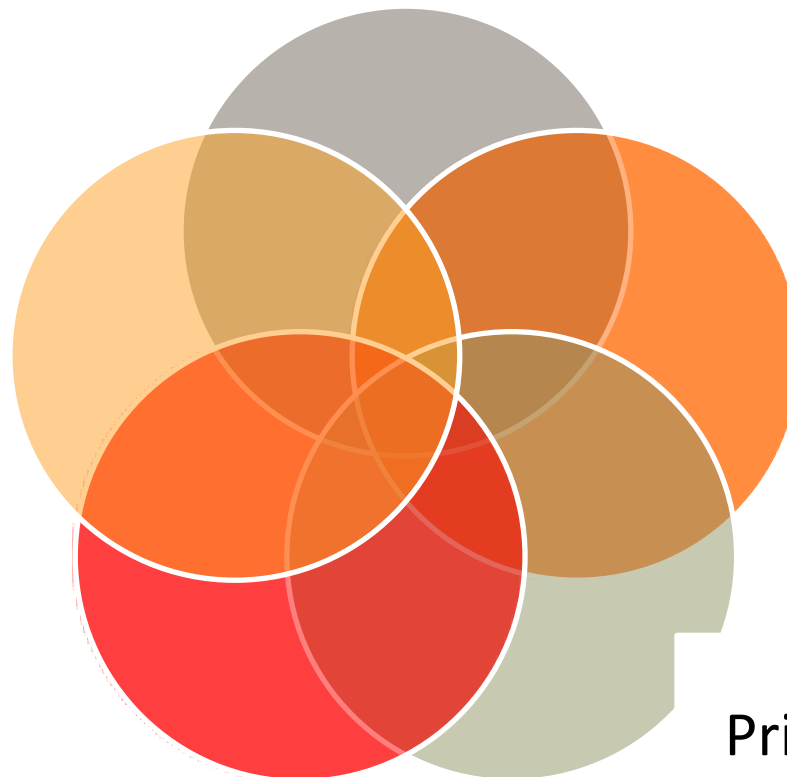
Akadēmiskais sektors

Publiskais sektors

NVO

Media

Privātais sektors

Zemgales iespējas

- Lauku teritorijas un mazās pilsētas aizņem **lielāko Zemgales daļu**, līdz ar to attīstību nevar koncentrēt tikai lielākajās pilsētās.
- **Zemgales novados ir unikāli resursi** (ekoloģiski tīra vide, meža resursi, rekreācijas potenciāls, vietējā kultūrvēsturiskā mantojumā balstītas mājražošanas tradīcijas, inovatīvu produktu izstrādes potenciāls u.c.).
- **Neskatoties uz infrastruktūras un depopulācijas problēmām**, laukos ir **vērojams uzņēmējdarbības aktivitātes pieaugums** tieši pateicoties iedzīvotāju aktivitātei, viedai pārvaldībai un zināšanās balstītam uzņēmējdarbības potenciālam.
- LURSOFT dati liecina, ka laukos no 2009.līdz 2014.gadam **uz zināšanām balstīto uzņēmumu skaita auguma temps Zemgalē ir bijis augstāks** nekā kopējais uzņēmumu auguma temps. Līdz ar to laukos **pieaug pieprasījums pēc kvalificēta darbaspēka**.

Paldies par uzmanību!

